

πον *Στεφανόπουλος*. Ἀλλά, βεβαίως καθαρὸν κέρδος τῆς ματαιοφροσύνης ταύτης θὰ ὑπάρξῃ ποτὲ ἡ παντελὴς σύγχυσις των ὀνομάτων.

Ὡσαύτως δ' ἦρχε τῆς ἀποικίας ταύτης καὶ ὁ προμνημονευθεὶς Ἰωάννης Κουτζικάλης, μᾶλλον ὡς σοφὸς καὶ πολὺπειρος, ὁ ὁποῖος ἐπίσης ἀπέθανεν ἐν Γενούῃ. Τοῦ δὲ κλήρου, ὅστις ἠκολούθησε τὴν ἀποικίαν ταύτην, ἦρχεν ὁ Παρθένιος Καλκάνδης, Ἐπίσκοπος Μαΐνης, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν ἐν Παομίᾳ καὶ ἔδρυσεν τὸ Μοναστήριον τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ ὁ ὁποῖος πολλὰ ἔτη μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ἐκεῖ. Τοῦ Ἐπισκόπου τούτου τὴν διαθήκην) εὐρὼν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἐν Αἰακκίῃ οἰκογενείας τῶν *Στεφανοπούλων Κορνηνῶν*, δημοσιεύω κατωτέρω. Περὶ δὲ τοῦ Ἀποστόλου λέγεται ὅτι ἦτο ἄνθρωπος ἐλεήμων καὶ φιλόκαλος καὶ ὅτι, ἅμα ἔφθασεν εἰς Παομίαν, ἔκτισεν ἰδίαις δαπάναις ἐκκλησίαν καὶ ἐβοήθει τοὺς πτωχοὺς· καὶ ὅτι, μετὰ τινα χρόνον, ὅτε ἀπέθανεν ὁ μονογενὴς υἱὸς του, κατελήφθη ὑπὸ τινος μελαγχολίας, ἥτις τὸν ὤθησε νὰ ἐνδυθῇ τὸ μοναχικὸν ῥάσον τοῦ τάγματος τοῦ Ἀγίου Βασιλείου· καὶ ὅτι μετὰ δύο ἔτη ἐπέστρεψεν εἰς Οἰτύλον, ὅπου ἔμεινε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του.

Λέγεται δ' ἐπίσης ὅτι ἤθελε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἀποικίαν ταύτην καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Οἰτύλου, τὸν ὁποῖον ὁμως ἔνεκα τοῦ βαθύος γήρατός του ὁ πλοίαρχος δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ ἐν τῷ πλοίῳ του. Ὁ γηραιὸς οὗτος κληρικός, εὐρεθεὶς ἐπὶ τῆς παραλίας καθ' ἣν στιγμήν τὸ πλοῖον πλησίον ἐξήρχετο τοῦ λιμένος, μεδάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, κατηράσθη τὴν ἀποικίαν ταύτην. Οἱ Καρυᾶται, ἐν ταῖς δυστυχίαις των, ἐνθυμοῦνται πάντοτε τὴν κατάραν τοῦ ἀρχαίου τούτου θρησκευτικοῦ ἀρχηγοῦ των.

Τὸ φέρον τὴν ἐλληνικὴν ταύτην ἀποικίαν πλοῖον, μετὰ ταξιδιὸν ἡμερῶν τινῶν προσεγγίσαν εἰς Ζάκυνθον ἤραξεν ἐν τῷ λιμένι Κερί. Ἐκ δὲ Ζακύνθου, μετὰ πολλῶν ἡμερῶν ταξιδιῶν, ἔφθασεν εἰς Μεσσήναν τῆς Σικελίας, ὅπου ὑπέστη ὑγειονομικὴν κάθαρσιν. Καθ' ὅλην δὲ τὴν διαμονὴν των ἐν Σικελίᾳ οἱ Ἕλληνες ἐπεσκέφθησαν πολλὰ μέρη τῆς νήσου ἐκείνης, ἡ δὲ γῆ τόσον τοῖς ἤρεσεν, ὥστε ἀπεφάσισαν νὰ μείνουν ἐκεῖ· καὶ θὰ ἔμενον, ἂν δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἔνεκα τοῦ μεταξύ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας πολέμου πολιτικὴ ἀκαταστασία. Ἐφεραν δὲ τὸ πλοῖον τοῦτο οἱ ἄνθρωποι, ἐκ Σικελίας ἀναχωρήσαν, εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, πρὸ των ἀκτῶν τῆς Βαρθαρίας, καὶ ἐκείθεν εἰς Μελίτην. Ἐκ δὲ τῆς Μελίτης, μετὰ ταξιδιὸν ἡμερῶν τινῶν, ἔφθασεν ἡ ἐλληνικὴ αὕτη ἀποικία εἰς Γένουαν, τὴν πρώτην Ἰανουαρίου τοῦ 1676.

(Ἐπεταί συνέχεια)

N. B. ΦΑΡΔΥΣ

Ο ΚΑΡΟΛΟΣ ΔΑΡΒΙΝ

κατ' οἶκον

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Ἡ περίπλους.

Ὁ *Μπῆιγκλ* ἀπέπλευσεν ἐξ Ἀγγλίας τὸν Δεκέμβριον· ἡ περίοδος τῶν δισταγμῶν, τῆς προσδοκίας, τῶν προπαρασκευῶν κατεπόνησε πολὺ τὸν νεαρὸν φυσιοδίφην· «οἱ δύο μῆνες, οὓς διῆλθον ἐν Πλυμούθῃ, ὑπῆρξαν οἱ δυστυχέστεροι τοῦ βίου μου, εἰ καὶ ἐνησχολούμεν περὶ πολλὰ. Ἐθλιβόμην διότι ἐμελλον ν' ἀπομακρυνθῶ τῆς οἰκογενείας μου καὶ τῶν φίλων μου ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, καὶ ἤμην λίαν μελαγχολικός· εἶχον δὲ προσέτι παλμούς τῆς καρδίας, ἐλαχίστας δὲ κεκτημένος ἱατρικὰς γνώσεις ἤμην πεπεισμένος, ὡς πᾶς ἀμαθὴς, ὅτι εἶχον καρδιαλγίαν. Δὲν ἠθέλησα νὰ συμβουλευθῶ τὸν ἱατρόν, φοβούμενος μὴ ἀκούσω ἀπόφασιν ἐμποδίζουσάν με ἴσως ν' ἀπέλθω, ἐνῶ ἐγὼ εἶχον ἀπόφασιν ἀκράδαντον εἰς τοῦτο.»

Πολλὰ ὑπέστη κατὰ τὸν πλοῦν ἐκεῖνον ὁ Δάρβιν· ἐβασανίσθη καθ' ὑπερβολὴν ὑπὸ ναυτίας, συχνάκις δὲ ἡ κακὴ τῆς ὑγείας του κατάστασις ἐθεωρήθη ὡς προσελθούσα ἐκ τῆς βλάβης, ἣν ἡ δινηκεὴς ναυτία ἐπήνεγκεν εἰς τὸν ὀργανισμόν του. Οἱ ναύαρχοι Μέλλερς καὶ Σούλλιθαν, οἵτινες ἦσαν ἀξιωματικοὶ ἐπὶ τοῦ «Μπῆιγκλ», διηγήθησαν ὅσα ὑπέστη ὁ ἀτυχὴς φυσιοδίφης. Ἡ ἐργασία του διεκόπτετο πάντοτε, ἡ δὲ ψυχικὴ αὐτοῦ δραστηριότης δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν συγκρατήσῃ· ἐξηπλοῦτο ἐπὶ τῆς αἰώρας του καὶ εἰργάζετο ὅσον ἠδύνατο. Τὸ δωμάτιον αὐτοῦ ἦτο λίαν στενὸ χωρὸν κατὰ τὸν Σούλλιθαν.

«Ὁ εἰς τὸ ἄκρον τῆς τραπέζης στενὸς χώρος ἦτο τὸ μόνον μέρος ὅπου ἠδύνατο νὰ ἐργασθῇ, νὰ ἐνδυθῇ, καὶ νὰ κοιμηθῇ. Ἡ αἰώρα ἔμενεν ἀνηρτημένη ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του τὴν ἡμέραν, ὅτε δὲ τὸ πλοῖον ἐσάλευετο καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ πρὸ τῆς τραπέζης, ἐξηπλοῦτο ἐν αὐτῇ κρατῶν βιβλίον τι.»

Ἐν τούτοις ἡ κατοικία ἐκείνη ἐπῆρκει αὐτῷ. Ὁ Δάρβιν μάλιστα ὑπεστήριξεν ὅτι τὸ ἄκρως στενὸ χωρὸν αὐτῆς τὸν ὠφέλησε, διότι συνετέλεσεν εἰς τὸ ν' ἀποκτήσῃ μεθοδικὰς ἐξεις. Ὁ βίος του παρήρχετο εἰρηνικός ἐπὶ τοῦ πλοίου· αἱ σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τοῦ Φιτζρόυ ἦσαν ἐξαίρετοι. Πάντες ἡγάπων τὸν «ἀγαπητὸν γεροφιλόσοφον» ὡς τὸν ἀπεκάλουν οἱ ἀξιωματικοί.

Ὁ Μέλλερς γράφει πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Δάρβιν· «Ἐπαναβλέπω διὰ τῆς φαντασίας τὸν πατέρα σας μετὰ τοιαύτης εὐκρινείας ὥσθι ἤμην μετ'»

αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ «Μπήγκλ» πρὸ ὀλίγου ἔτι τὸ μει-
διάμα του καὶ ἡ συνδιάλεξις του δὲν εἶνε δυ-
νατὸν νὰ λησμονηθῶσι ὅταν τις εἶδε τὸ ἐν καὶ
ἤκουσε τὴν ἄλλην. Οὐδεμία λέξις ἐξηνέχθη κατ'
αὐτοῦ, νομίζω δὲ ὅτι εἶνε ὁ μόνος περὶ τοῦ ὁ-
ποίου δύναται τοῦτο νὰ λεχθῇ ἐξ ὧσαν ἐγνώρισα·
δὲν εἶνε δὲ διόλου μικρὸν πρᾶγμα διότι οἱ ἐπὶ
πενταετίαν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ πλοίου ἐγκεκλει-
σμένοι, ἀδύνατον νὰ μὴ ἐξερεθισθῶσι κατ' ἄλ-
λήλων καὶ διατεθῶσιν ἐχθρικῶς.»

Ἐν τῇ Γῇ τοῦ Πυρὸς εἶδε τὸ πρῶτον ὁ Δάρ-
βιν ἄγριον ἄνθρωπον. «Οὐδέν, γράφει, δύναται
νὰ κινήσῃ περισσώτερον τὸ ἐνδιαφέρον τῆς θεάς
ἀνθρώπου εὐρίσκομένου ἐν καταστάσει ἀρχεγόνου
βαρβαρότητος. Τοῦτο ἐκ πείρας μόνον δύναται
τις νὰ ἐννοήσῃ.

«Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὰς ὥρυγας μεθ' ὧν
μᾶς ὑπεδέχθη ὁμιλος ἀγρίων ὅτε εἰσεπλευσαμεν
εἰς τὸν ὄρμον τῆς *Ἐπιτυχίας*. Ἐκάθηντο ἐπὶ
προβλήτος βράχου ὑπὸ σκιώδους δάσους φηγῶν
περικυκλούμενου· ἀνέριπτον τὰς χεῖρας ὑπὲρ
τὰς κεφαλὰς των, ἡ δὲ μακρὰ κρεμαμμένη κόμη
των τοὺς ἐξωμοιάζε πρὸς μαινομένους δαίμονας.»

Ἀπὸ τῆς Γῆς τοῦ Πυρὸς ὁ *Μπήγκλ* ἀνα-
πλέει τὴν παραλίαν τῆς Χιλῆς. Ὁ Δάρβιν ἠσθέ-
νησε βαρέως κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην καὶ ἐξ
ἐβδομάδας διέμεινε κλινήρης ἐν Βαλπαράϊζφ
προσβληθεὶς ὑπὸ νόσου, ἧς οὐδέποτε ἐξηκριβώθη
ἡ διάγνωσις καὶ ἣτις ἐξησθένισεν αὐτὸν σφόδρα.

Ἐν τούτοις ἤρχισε νὰ ἐπιθυμῇ τὴν ἐπάνοδον.
«Ἐπεθύμουν νὰ μάθω πῶς εὐρίσκεσθε ἡθικῶς
καὶ φυσικῶς», γράφει εἰς τὸν φίλον τοῦ Φόξ Quien
sabe ὅπως λέγουν ἐδῶ· ἴσως ἐνυμφεύθητε καὶ ἀ-
σχολεῖσθε εἰς ἀμοιβαίαν παροχὴν ἐχεγγύων ἀγά-
πης.

«ὦ! τοῦτο μοὶ φέρει κατὰ νοῦν ὄνειρά τι-
να περὶ μέλλοντος, ἐν οἷς διέβλεπον ἀνάπαυλαν,
οἰκίσκον ἐν μέσφ πρασινάδας, καὶ λευκάς ἐσθῆ-
τας. Τί θ' ἀπογείνω μετὰ τὸ ταξείδιον τοῦτο;
Τὸ ἄγνω· ὁμοιάζω πρὸς ἄρδην κατεστραμμένον
ἔμπορον ὅστις ἄγνωε οὐδὲ φροντίζει πῶς ν' ἀ-
νακτήσῃ τὴν ἀπολεσθεῖσαν περιουσίαν του.»

Τὸ πλοῖον ἐπανάκαμψε διὰ τῆς Ἀγίας Ἑλέ-
νης, περὶ τὸ τέλος τοῦ 1836, μετὰ πενταετὴ ἀ-
πουσίαν.

Τὰ μέγιστα ἐπέδρασεν ὁ πλοῦς οὗτος ἐπὶ τῆς
τύχης τοῦ Δάρβιν, δικαίως θεωροῦντος τὴν ἡ-
μέραν τοῦ ἀπόπλου ὡς ἡμέραν νέας γεννήσεώς
του. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς πενταετοῦς ἐκείνης
ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης δὲν εὐρίσκονται μόνον ἐν
τῇ ἐξαιρέτῳ *Περιοδείᾳ Φυσιολογίου*—περιλήψει
τῶν σημειωμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν ἐπιστολῶν,
ὧν διάφορα ἀποσπάσματα ἐστάλησαν ὡς ἐπιστο-
λαὶ εἰς τὴν οἰκογένειάν του—οὐδ' ἐν τοῖς ὑπομνή-
μασιν ἅτινα ὑπέβαλε μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς
διάφορα ἐπιστημονικὰ σωματεῖα. Ἀλλ' ἰδιαί-

τατα ἐν τῇ πείρᾳ ἣν ἀπέκτησε πρὸς σπουδὴν
τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἐν ταῖς ποικίλαις αὐ-
τοῦ παρατηρήσεσι, καὶ ἐν ταῖς σκέψεσιν ἃς τὰ
γεγονότα ἐξήγειραν ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ. Ὁ
περίπλους οὗτος ἐμύνησεν ἀληθῶς τὸν Δάρβιν τὴν
παρατήρησιν, τὴν μέθοδον, τὴν ἐπιστήμην, εἶ-
νε δ' ἀναντίρρητον ὅτι διὰ τε τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ
πνεύματος καὶ τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ ἀπέβη τὸ σπου-
δαῖότατον γεγονός τοῦ βίου του.

Μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του οὐδὲ λόγος πλέον
νὰ γείνη κληρικὸς ὁ Δάρβιν. Ἀσχολεῖται εἰς
τὴν τακτοποίησιν τῶν συλλογῶν καὶ σημειω-
μάτων αὐτοῦ ὅπως τὰ χρησιμοποιήσῃ. Κατὰ
τὸν πλοῦν ἔτι ὁ Δάρβιν ἠσθάνετο ὅτι ὁ βίος του
μετεβλήθη, ὅτι τὰ ἀρχικά του σχέδια ἔπρεπε νὰ
τροποποιηθῶσι, ἀλλὰ δὲν ἔβλεπε πρὸς ποίαν
διεύθυνσιν. Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του οὐδεὶς δι-
σταγμὸς πλέον. «Τίποτε ἄλλο δὲν ἐπιθυμῶ εἰ-
μὴ καλὴν ὑγίαν ὅπως ἐξακολουθήσω τὰς ἀσχο-
λίας εἰς ἃς φαιδρῶς ἀπεφάσισα ν' ἀφιερῶσω τὸν
βίον μου.»—«Ὁ πατήρ μου μόλις ἐλπίζει ὅτι ἡ
κατάστασις τῆς ὑγείας μου θὰ βελτιωθῇ πρὸ
τῆς παρόδου ἐτῶν τινῶν. Μεγάλῃ θλίψει μέ κα-
ταλαμβάνει ὅταν φθάνω εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι
εἰς τοὺς ἀγῶνας βραβεύονται οἱ ἰσχυρότεροι καὶ
ὅτι ἐγὼ θ' ἀναγκασθῶ νὰ βλέπω τοὺς ἄλλους
προτρέχοντας εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐπιστήμης.»

Ὁ Δάρβιν ἐν τῷ οἴκῳ καὶ τῷ σπουδαστηρίῳ του.

Τῷ 1840 ὁ Δάρβιν ἐνυμφεύθη τὴν ἐξαδέλ-
φην του Ἑμμαν Οὐεδζουοῦδ, ἀμφότεροι δὲ συν-
εβίωσαν ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐτυχίᾳ, ἔνεκα τῆς ἀφο-
σιώσεως τῆς μιᾶς καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ ἄλ-
λου. Ὁ Δάρβιν ἐγκατέστη ἐν Λονδίνῳ, σπουδῆς
βίον διάγων, ἀποφεύγων τὰς συναναστροφάς
καὶ πᾶσαν ἀπώλειαν χρόνου. Εἰργάζετο πολὺ,
ἀλλ' ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας του ἡμποδίζεν
αὐτὸν νὰ ἐργασθῇ ὅσον ἤθελε. Κατὰ τὴν ἐπο-
χὴν ταύτην γεννᾶται τὸ πρῶτον τέκνον του,
ὅπερ, ὡς ἀληθῆς φυσιολογός, καθιστᾷ ἀντικεί-
μενον μελέτης, αἱ δὲ σημειώσεις του περὶ τῆς
ἀναπτύξεως τῶν ἐκφράσεων τοῦ μικροῦ ἐκείνου
ὄντος ἐγένετο τὸ σπέρμα τοῦ περὶ τῆς ἐκφρά-
σεως τῶν συγκινήσεων βιβλίου του. Ἀλλ' ἡ ὑγεία
του δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὸν ἐν Λονδίνῳ βίον,
πρὸς δὲ καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἠκίστα εὐχαριστεῖ-
ται ἐκ τῆς περικεκλεισμένης ἐκείνης πόλεως, ἀμ-
φότεροι δὲ διανοοῦνται νὰ κατοικήσωσι εἰς τὴν
ἐξοχὴν.

Ὁ Δάρβιν ἐγκαταστὰς εἰς Δάουν δὲν ἐσκό-
πει νὰ ἐγκαταλίπῃ ὁλοσχερῶς τὸν βίον τοῦ Λον-
δίνου· «Ἐλπίζω, ἔλεγεν, ὅτι μεταβαίνων κατὰ
δεκαπενθημερίαν ἢ κατὰ τρεῖς ἐβδομάδας, θὰ
διατηρήσω τὰς ἐπιστημονικὰς μου σχέσεις καὶ
δὲν θὰ γείνω ἐντελῶς ἐπαρχιωτικὸν κτήνος.»

Ἀλλ' ἐφ' ὅσον παρέρχεται ὁ καιρὸς αἱ εἰς

Λονδίνον ἐπισκέψεις καθίστανται σπανιώτε-
ραι, ἔνεκα τῆς υἱείας του πρὸ πάντων καὶ τῆς
ἐργασίας του.

Ἐξέλεξε δὲ τὸ Δάουν ὡς διατριβὴν αὐτοῦ οὐ-
χὶ διότι προτίμησεν αὐτό, ἀλλ' ἐξ ἀπελπισίας
περὶ τὴν εὐρεσιν βελτίονος. Ἀποκαμὼν ἐκ τῆς
ματαιίας ἀναζητήσεως, ἔλαβε τὴν προστυχοῦσαν
οἰκίαν. Τὸ Δάουν εἶνε ἡσυχον καὶ μονῆρες χω-
ρίον.

Ὁ Δάρβιν διεβίωσεν ἐν Δάουν. Σπανίως ἀπε-
μακρύνθη αὐτοῦ, ἢ ἔνεκα λόγων υἱείας, ἢ ὅ-
πως ἐπισκεφθῇ τὴν οἰκογένειάν του καὶ τοὺς φί-
λους του· ὁ βίος του διήρχετο ἡρεμος, ἀλλ' ἡ
κανονικότης αὐτοῦ ἔχει τι τὸ συγκινητικόν.

Ὁ Δάρβιν ἦτο ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα, κυρτὸς
πως περὶ τὸ γῆρας, καὶ μάλλον σκαῖος κατὰ
τὰς κινήσεις. Ἦτο ἰσχνός. Τὸ λίαν ὑψηλὸν μέ-
τωπόν του ἐπεστέγαζεν ὀφθαλμοὺς κυανσφαίους
βεθυθισμένους ὑπὸ πυκνὰς ὀφρύας. Εἶχε μακρὰν
καὶ πυκνὴν γενειάδα, ἀλλ' ἐγένετο φαλακρός. Τὸ
πρόσωπόν του εἶχε ζωηρὰν χροιάν, καὶ ὅταν
ἔτι ἐνόσει, ἡ δὲ ἀντίθεσις μεταξὺ τῆς ἐσωτε-
ρικῆς του καταστάσεως καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐ-
πιφανείας ἦτο συχνάκις παράδοξος. Ἡ ἐνδ-
μασία αὐτοῦ ἦτο πάντοτε μέλαινα, ἐφόρει δὲ πύ-
λον ἀχῦρινον ἢ ἐκ μαλακοῦ πιλῆματος, κατὰ
τὴν ὥραν τοῦ ἔτους, ἐξερχόμενος δ' ἔροιπτεν ἐπὶ
τῶν ὤμων του βραχὺν μανδύαν. Φοβούμενος τὸ
ψῦχος ἐφόρει ὑποδήματα ἐκ γουνωτῆς ἐρέας, ἀλ-
λὰ συχνάκις ἐργαζόμενος ἀπέριπτε τὸ πρόσθε-
τον ἔνδυμα. Εἶχε τότε μεγάλην θερμότητα,
μαρτυροῦσαν ζωηροτέραν τοῦ συνήθους πάλιν
μεταξὺ τοῦ συγγραφέως καὶ τοῦ ἀντικειμένου.

Ὁ Δάρβιν εἶχε διανείμεν μεθοδικώτατα τὴν
ἡμέραν του ἐν Δάουν. Ἠγείρετο πρῶτ' καὶ περιε-
πάτει ὀλίγον. Πρὸ τῶν ὀκτῶ προεγευμάτιζεν· ἀ-
πὸ τῆς ὀγδόης μέχρι τῆς ἐνάτης καὶ ἡμισείας
εἰργάζετο, τὴν ἐνάτην καὶ ἡμισειαν μετέβαινεν
εἰς τὴν αἵθουσαν ὅπως ἀναγνώσῃ τὰς ἐπιστολάς
καὶ μέχρι τῆς δεκάτης καὶ ἡμισείας ἤκουεν ἀ-
νάγνωσιν συνήθως μυθιστορημάτων τινος, ὑψιφώ-
νως γενομένην. Ἀπὸ τῆς δεκάτης μέχρι μεσημ-
βρίας εἰργάζετο, καὶ πάλιν τότε ἐξήρχετο μετὰ
τῆς λευκῆς κυνὸς του Πόλλου, νοημονεστάτου
ζῴου ὅπερ ὑπερηγάπα ὁ κύριός του. Ἡ Πόλλου
ἦτο πονηρά. Ὅτε ἐπείνα καὶ ἔβλεπε δι-
ερχόμενον τὸν κύριόν της ἤρχιζε νὰ τρέμῃ, νὰ
γογγύζῃ, γινώσκουσα ὅτι ὁ κύριός της θὰ διε-
κῆρυττεν ἀμέσως ὅτι «ἀποθνήσκει ἐκ πείνης»,
τοῦθ' ὅπερ τὴν συνέφερε. Ὁ περίπατος οὗτος
ὠδήγει τὸν Δάρβιν κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ θερμοκή-
πιον, εἶτα εἰς ἀγρὸν εἰδικῶς διασκευασθέντα
πρὸς περίπατον, ἢ καὶ εἰς τὴν ἐξοχὴν· ὡς ἐπὶ τὸ
πλείστον δὲ περιεπάτει ἐν τῷ μνησθέντι ἀγρῷ,
ἦτο δὲ οὗτος στενὸς ἀλλ' ἐπιμήκης, πλήρης
δρυῶν καὶ ἄλλων δένδρων, περιφρακτός ὑπὸ χα-

μηλῆς αἵμασιός, ὑπεράνω τῆς ὁποίας ἀνεπτύ-
σето ὠραία θέα. Κυκλικὸς ἀμμόστρωτος διάδρο-
μος περιέθεεν αὐτὸν. Ἄλλοτε ὁ Δάρβιν ἐποίει πε-
ριδρομὰς ἐκ τῶν προτέρων ὠρισμένας, κατὰ τὸ
γῆρας του δὲ μόνον ὅσας τῷ ἐπέτρεπον αἱ δυνά-
μεις του. Ἰστατο συχνάκις ὅπως παρατηρήσῃ τὰ
πτηνὰ καὶ τὰ ἄλλα ζῷα, τοιαύτη δ' ἦτο ἡ ἀ-
κινήσις του, ὥστε μικροὶ σκίουροι ἀνερριχῶντο
εἰς τὰς κνήμας καὶ τὴν ῥάχιν του, ἐνῶ ἡ μή-
τηρ των, ἀπό τινος δένδρου ἐκάλει αὐτοὺς μετ'
ἀγωνιωδῶν κραυγῶν. Ὅτε δὲν μετέβαινεν ἐκεῖ
περιεπάτει μετὰ τῶν οἰκειῶν του εἰς τὸν κῆπον,
ἐξετάζων τὰ ἄνθη δι' ἃ ἡσθάνετο καλλιτεχνικὸν
θαυμασμόν, οὐχὶ μικρότερον τοῦ ὡς βοτανικοῦ·
νέος ὢν ἡγάπα τὴν ἵππασίαν, κατὰ τὴν ὥριμον
δὲ ἡλικίαν του ἵππευε κατ' ἐντολὴν τῶν ἰατρῶν.
Μετὰ τὸν περίπατον προεγευμάτιζεν. Ὁ Δάρβιν
διητᾶτο λιτῶς, δὲν εἶχε δὲ ὡς ἐλάττωμα τὴν
ἀδηφαγίαν. Ἐπινεν ὀλίγον οἶνον καὶ ἀπαξ μό-
νον, ὅτε ἦτο φοιτητὴς ἐν Κανταβριγίᾳ, συνέθε
αὐτῷ νὰ πῇ ὑπὲρ τὸ δέον.

«Ἐνθυμοῦμαι, γράφει ὁ υἱὸς του Φραγκῆσχος
Δάρβιν, ὅτι ἐν τῇ παιδικῇ μου ἀθωότητι ἠρώ-
τησα αὐτὸν ποτέ ἂν ἐμέθυσε καμμίαν φορὰν, καὶ
μοὶ ἀπεκρίθη λίαν σοβαρῶς ὅτι ἡσθάνετο κατα-
σχύνῃν ὁμολογῶν μοι ὅτι ἄπαξ ὑπέπεσεν εἰς
τὸ σφάλμα τοῦτο ἐν Κανταβριγίᾳ.»

Ἠγάπα πολὺ τὰ ζαχαρωτά, ἀλλὰ τῷ ἦσαν
ἀπηγορευμένα. Συχνάκις ὑπέσχετο νὰ μὴ γευθῇ
αὐτῶν, ἀλλὰ τοὺς ὅρκους ἐθεώρει ἰσχύοντας μόνον
ἂν ἐξήνεγκεν αὐτοὺς ὑψηλοφώνως. Μετὰ τὸ δειλι-
νὸν ἐξηπλοῦτο ἐπὶ τινος ἀνακλίντρου καὶ ἀνε-
γίνωσκεν ἐπιμελῶς τὰς κοινοβουλευτικὰς συζη-
τήσεις, ἃς εὕρισκεν, ἄλλως, ὑπὲρ τὸ δέον σχοι-
νοτενεῖς καὶ δι' ἃς ἐγέλα πολλάκις. Μετὰ τὴν
ἀνάγνωσιν ταύτην, ἥτις ἦτο ἡ μόνη ὑπ' αὐτοῦ
αὐτοπροσώπως γενομένη, ἡσχολεῖτο εἰς τὴν ἀλ-
ληλογραφίαν του ἣν συχνάκις ὑπηγόρευεν. Ἦτο
δ' ἀκριβέστατος εἰς τὸ ἐπιστολογραφεῖν, καὶ ἡ-
σθάνετο τύψιν συνειδόμενος ἂν παρημέλει ν' ἀπαν-
τήσῃ εἰς ἐπιστολὴν τινα, ὅσον ἀσήμαντος καὶ
ἂν ἦτο αὕτη. Πολλὰς ἀνοήτους καὶ γελοίας
ἐπιστολάς ἔλαβεν, ἀλλ' εἰς πάσας ἀπάντηται εὐ-
γενῶς καὶ φιλοφρόνως.

Ἐφύλαττε πάσας τὰς στελλομένας αὐτῷ ἐπι-
στολάς. Ὅτε δὲ ἡ ἀπάντησις ἦτο μακρά, προε-
σχεδίαζεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου μέρους τῶν
διορθώσεων ἢ τῶν ἀνωφελῶν πλέον χειρογράφων.
Ἐγγραφὴ καθαρῶς, ὅτε δὲ δὲν ἐκράτει αὐτὸς
τὴν γραφίδα, συνίστα εἰς τὸν γραμματέα του
νὰ γράφῃ κομφῶς καὶ εὐαναγνώστως, ἂν πρὸ
πάντων ἐγγραφὴ εἰς ξένον.

Μετὰ τὴν ἀλληλογραφίαν ἤρχοντο αἱ ὑπο-
θέσεις· ἐκράτει ἀκριβέστατα τοὺς λογαριασμούς
του· ἦτο οἰκονόμος, φροντίζων ν' ἀφήσῃ εἰς τὰ
τέκνα του ὅσον οἶόν τε περισσότερα, φοβούμε-

νος μὴ ἐπέλθῃ αὐτοῖς δυστύχημά τι παρακωλύον νὰ κερδίῃσιν τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἄλλ' ἦτο μᾶλλον γενναϊόδωρος ἢ φιλάργυρος, εἰς τὸ τέλος δὲ τοῦ ἔτους διενέμετο μετὰ τῶν τέκνων του τὸ περισσεῦον ἐκ τῶν ἐσόδων.

Οἰκονόμος ἰδιαιτάτα ἐδείκνυτο περὶ τὸν χάρτην. Ἀπέσπα τὰ λευκὰ φύλλα τῶν ἐπιστολῶν, διαφυλάττων τὰ τυπογραφικὰ δοκίμια, τὰ παλαιὰ του χειρόγραφα, ἅτινα ἐχρησιμοποίει διὰ σημειώσεις ἢ σχεδιάσματα.

Περὶ τὴν τρίτην ὥραν περατωθείσης τῆς ἀλληλογραφίας ἐξηπλοῦτο ἐπὶ ἀνακλιντροῦ καὶ ἐνῶ ἐκάπνιζε σιγάρων ἡκροᾶτο τῆς ἀναγνώσεως μυθιστορήματος. Μόνον ἐν τῇ ἀναπαύσει ἐκάπνιζεν ἐργαζόμενος ἐρρόφα ταμβάκον, τὴν ἐξίν δὲ ταύτην ἀπέκτησεν ἐν Κανταβριγίᾳ ἔτι ὢν. Ἐπὶ τινι χρόνον παρήτησε τὸν ταμβάκον, ἀλλ' σθάνθη ἐαυτὸν τόσον «ληθαργικὸν, ἡλίθιον καὶ μελαγχολικόν», ὥστε μετὰ ἓνα μῆνα ἐποίει πάλιν χρῆσιν αὐτοῦ. Ἐνίοτε δὲ οἶονδ' ἦτοτε πρόσχημα, ἔλεγε, ἐξήρχετο τῆς αἰθούσης· ἐὰν δὲ παρηκολούθει τις αὐτὸν θὰ ἔβλεπεν ὅτι μετέβαινε νὰ ῥοφήσῃ δραγμίδα ταμβάκου.

Ὁ Δάρβιν ἡγάπα πολὺ τὰ μυθιστορήματα, ἰδίως κατὰ τὸ γῆράς του. «Τὸ μυθιστόρημα κατὰ τὴν γνώμην μου, ἔλεγε, τότε μόνον εἶνε ἀξιόλογον ὅταν περιέχῃ πρόσωπόν τι, τὸ ὁποῖον δύναμεθα ν' ἀγαπήσωμεν, ἂν δὲ τὸ πρόσωπον τοῦτο εἶνε ὠραία γυνή, τόσῳ τὸ καλλίτερον.»

Ἦτο φίλος τῶν αἰσίως ἀποληγόντων μυθιστορημάτων· μυθιστόρημα τραγικὸν ἔχον τέλος ἀπῆρσεκεν αὐτῷ σφόδρα ὥς καὶ τὸ καθαρῶς ψυχολογικόν, ἀνεγίνωσκε δὲ λίαν εὐχαρίστως τὰ ἔχοντα πλοκὴν πλήρη ἐνδιαφέροντος. Ἡ τοιαύτη ἐκτίμησις τῶν μυθιστορημάτων δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττῃ· ἐγκέφαλος οὗ τὸ ἔργον συνίστατο εἰς τὴν μελέτην καὶ λύσιν τῶν ὑψίστων προβλημάτων τῆς ἐπιστήμης ἐθεώρει τὰ φιλολογικὰ ἔργα ὥς ἀπλῶς σκοποῦντα ν' ἀνακουφίσωσι τὸ πνεῦμα, προϋτίμα δὲ τὰ κατορθοῦντα τοῦτο, καὶ ἅτινα ἄνευ ψυχολογικῶν ἀξιώσεων προτίθενται ἀπλῶς νὰ διασκεδάσωσι τὸ κεκμηκὸς πνεῦμα, ὥς ἐλαφρὸν κρέας στόμαχον ἐξηντλημένον ὑπὸ βαρέας τροφῆς.

Πλὴν τῶν μυθιστορημάτων ἀνεγίνωσκε καὶ βιογραφίας, καὶ περιγραφὰς περιηγήσεων. Ἦνόει δυσχερῶς τὰς ξένας γλώσσας ἰδίᾳ δὲ τὴν γερμανικὴν ἣν ἐξήγει διὰ τοῦ λεξικοῦ, καταρῶμενος τὴν ἀσάφειαν τῶν γερμανῶν συγγραφέων οὓς ἀπεκάλει verdammt (κατηραμένους, κολασμένους).

Τέλος περὶ τὴν δεκάτην ὥραν κατέπαυε πᾶσαν ἀσχολίαν. Ἄλλ' ὁ Δάρβιν δὲν ἐγνώρισε τὰς εὐεργετικὰς νύκτας καθ' ἃς ἀναπαύεται τὸ τε σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα. Τὴν νύκτα ὑπέφερε περισσότερον ἐκ τῶν μυστηριωδῶν ἀλγηδόνων του.

Λέγομεν μυστηριωδῶν διότι εἶνε δύσκολον νὰ ἐξακριβωθῇ ἡ φύσις αὐτῶν. Φαίνεται ὅτι εἶχε λίαν ἀσθενῆ τὸν στόμαχον καὶ ὅτι ἐπάσχευεν ἐξ ἀρθρίτιδος. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι διήρχετο ἀύπνους νύκτας, αἵτινες κατέβαλον αὐτὸν καὶ κατὰ τὰς ὁποίας ἡ φαντασία του ἐπλαττε μυρίας μερίμνας.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

ΤΟ ΡΑΓΙΣΜΕΝΟ ΒΑΖΟ

(*Le vase brisé*)

Οὐδεὶς ἴσως τῶν εἰδόντων τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν ἀγνοεῖ τὸ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «*Le vase brisé*» ποιημάτιον τοῦ φιλοσοφικωτάτου ποιητοῦ καὶ ἀκαδημαϊκοῦ Sully Prudhomme, ἀληθὲς καλλιτέχνημα, λεπτὸν καὶ αἰθέριον, καταλείπον διὰ τῶν ὀλίγων αὐτοῦ στροφῶν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀναγνώστου βαθύ τι αἶσθημα μελαγχολίας ἀφάτως γλυκείας. Νομίζομεν ὅτι οὐδένα δυσαρεστοῦμεν παρατιθέμενοι αὐτὸ ἐνταῦθα ἐν πρωτοτύπῳ :

Le vase où meurt cette verveine
D'un coup d'éventail fut fêlé :
Le coup dut l'effleuré à peine,
Aucun bruit ne l'a révélé.

Mais la légère meurtrissure,
Mordant le cristal chaque jour,
D'une marche invisible et sûre
En a fait lentement le tour.

Son eau fraîche a fui goutte à goutte,
Le suc des fleurs s'est épuisé :
Personne encore ne s'en doute.
N'y touchez pas, il est brisé !

Souvent aussi la main qu'on aime,
Effleurant le cœur, le meurtrit ;
Puis le cœur se fend de lui-même,
La fleur de son amour périt.

Toujours intact aux yeux du monde,
Il sent croître et pleurer tout bas
Sa blessure fine et profonde.
Il est brisé, n'y touchez pas !

Τὸ ποιημάτιον τοῦτο πράγματι εἶνε ἀμετάφραστον, δικαίως δὲ εὐφυῆς Ἑλλήν ποιητὴς πρό τινων ἐτῶν ἀπέτρεπε τοὺς ἀποπειρωμένους νὰ περιβάλωσιν αὐτὸ ἐλληνικὸν ἔνδυμα, ἐπιφωνῶν :

N'y touchez-pas, vous le brisez !

Οὐχ ἦττον ὁ ἐν Πειραιεὶ πρόξενος τῆς Γαλλίας κ. Λαφφὼν, ὅστις γράφει καὶ λαλεῖ τὴν